

Nr 94.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1923 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för åstadkommande av förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden. (3:e avd.)

Uti den till riksdagen den 8 januari 1923 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1923—1924 hade Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkt 121) föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition, som kunde komma att i ämnet avlåtas, till åtgärder för åstadkommande av en förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden m. m. för sagda budgetår beräkna ett extra reservationsanslag av 160,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 2 mars 1923 dagtecknad proposition, nr 91, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till åtgärder för åstadkommande av förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra reservationsanslag av 157,000 kronor, att användas i huvudsaklig överensstämmelse med i nämnda statsrådsprotokoll angivna grunder.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Med anledning av inom riksdagen väckta motioner har riksdagen anhållit

dels i skrivelse den 17 mars 1920, nr 78, att Kungl. Maj:t täcktes låta föranstalta om utredning, huruvida och på vad sätt genom statens ingripande lämpligare sjuktransporter kunde åstadkommas å landsbygden vid färd till och från sjukhus,

dels ock i skrivelse den 29 april 1920, nr 169, att Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda, vad som ytterligare från statens sida

kunde och borde göras för att bereda befolkningen i övre Norrlands fjällbygder nödig sjukvård samt därefter vidtaga de åtgärder, vartill utredningen kunde giva anledning.

Utredning i de uti riksdagens sagda skrivelser angivna syften har sedermera slutförts av en utav medicinalstyrelsen och överstyrelsen för Svenska röda korset tillsatt samarbetskommitté och avser densamma ej blott övre Norrlands fjällbygder utan även andra ödebygder inom landets övre hälft.

Kommittén, som utgick från nödvändigheten att beträffande ödemarksområdena decentralisera sjukhusvården och att bereda underlättad tillgång på läkar- och sjuksköterskevård samt lämpliga transportmedel m. m., har dels föreslagit en del provisoriska åtgärder i nämnda syften, avsedda att vidtagas åren 1921 och 1922 samt beträffande transportväsendet även åren 1923—1925, dels ock framlagt ett huvudförslag, åsyftande vissa permanenta anordningar.

De provisoriska åtgärder, kommittén föreslagit, avsågo dels åstadkommande av skyndsamt sjukhjälp i de mest efterblivna trakterna genom anordnande av sjukhärbärgen samt anställande av tillfälliga sjuksköterskor och samariter i anslutning till kommitténs huvudförslag, dels ock vissa försöksanordningar beträffande transport av läkare och sjuka. De permanenta åtgärderna gå i huvudsak ut på anordnande av vissa mindre sjukvårdsanstalter (sjukstugor och härbärgen) samt utökande av sjukvårdspersonalen (distriktssköterskor och samariter).

På grundval av kommitténs förslag till provisoriska åtgärder avlät Kungl. Maj:t till 1921 års riksdag proposition (nr 296) om anslag för ändamålet. Rörande de närmare detaljerna av denna Kungl. Maj:ts framställning må här hänvisas till det utdrag ur statsrådsprotokollet den 14 mars 1921, som åtföljde denna proposition.

Med bifall till propositionen beviljade 1921 års riksdag för provisoriska åtgärder beträffande sjukvården inom rikets ödemarksområden m. m. dels å tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 29,750 kronor, dels ock på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst, 72,500 kronor.

Närmare bestämmelser angående anslagens användning meddelades i anslutning till de i propositionen angivna grunderna genom kungörelse den 26 september 1921 (sv. förf.-saml. nr 555) och brev till medicinalstyrelsen samma dag. Samtidigt utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse (nr 556) angående ändrad lydelse av § 3 mom. 1 i kungörelsen den 30 april 1920 (nr 234) angående statsbidrag till avlöning åt distriktssköterskor. Genom sistberörda författningsändring bereddes möjlighet

att utfå statsbidrag även för sjukvård, som vore förlagd till inom ödemarksområde inrättat sjukhärbärke.

Kommitténs betänkande, i vad det avsåg huvudförslaget, hade emellertid av Kungl. Maj:t överlämnats till vederbörande länsstyrelser med anbefallning att, efter landstingens hörande, avgiva yttranden däröver.

Under framhållande av att dessa yttranden ännu icke inkommit, varför kommitténs huvudförslag icke lämpligen kunde upptagas till prövning, hemställde Kungl. Maj:t i 1922 års statsverksproposition (femte huvudtiteln punkt 119), att riksdagen ville för provisoriska åtgärder beträffande sjukvården inom rikets ödemarksområden å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, 36,250 kronor.

Denna framställning blev av riksdagen bifallen.

Ny kungörelse i ämnet utfärdades den 30 juni 1922 (sv. förf.-saml. nr 414).

Utskottets
yttrande.

Jämlikt kungl. kungörelsen den 30 juni 1922 angående statsbidrag för provisoriska åtgärder beträffande sjukvården inom rikets ödemarksområden kan statsbidrag beviljas till förhyrande av lokaler för provisoriska sjukhärbärgen, till avlöning åt tillfälliga distriktssköterskor och samariter samt till anskaffande, drift och underhåll av automobiler och motorbåtar för sjukvårdsändamål.

Med ödemarksområden avses i denna kungörelse de nordligaste delarna av Värmlands och Kopparbergs län, västra delarna av Jämtlands län, Västerbottens läns lappmark samt Norrbottens läns lappmark och område norr om polcirkeln.

Vad beträffar de av Kungl. Maj:t nu föreslagna åtgärderna för åstadkommande av förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden, är givetvis — såsom av departementschefen ock framhållits — uppförandet av sjukstugor vid läkarstationerna den mest trängande av åtgärderna i fråga. Den plan härför, som framlagts av medicinalstyrelsen, har synts utskottet med avseende å såväl sjukstugornas antal och förläggning som statsbidragens beräkning vara av beskaffenhet att kunna förordas och anser utskottet sålunda, i likhet med departementschefen, att statens ingripande härutinnan nu bör begränsas till ödemarksområdena i Norrbottens och Västerbottens län.

Vidkommande kostnaderna för ifrågavarande sjukstugors uppförande, tillhoppa 384,000 kronor, har departementschefen med hänsyn till den nuvarande depressionen föreslagit, att dessa skulle fördelas på fyra budgetår med 100,000 kronor å vardera av de tre första åren och med

84,000 kronor å det sista budgetåret. Jämväl detta förslag har utskottet ansett sig böra biträda.

Kungl. Maj:ts förslag i fråga om provisoriska åtgärders vidtagande för anordnande av sjukhärbärgen, enligt vilket förslag dessa åtgärder borde begränsas till Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län och anslaget härtill bestämmas till enahanda belopp, som under nästföregående åren utgått eller 5,000 kronor, har icke givit utskottet anledning till erinran.

Med avseende på den för en förbättrad sjukvård erforderliga personalen har Kungl. Maj:t föreslagit dels en förhöjning av statsbidraget till distriktssköterskor i ödemarksområden i nyss nämnda län med 500 kronor för en var, vilket förslag skulle medföra en årlig kostnad av 25,000 kronor, dels ock fortsatt anställande av samariter. Anslaget för sistberörda ändamål har beräknats till 4,500 kronor, att utgå enligt liknande grunder som de nu gällande, dock att statsbidraget, som skulle bestämmas av medicinalstyrelsen, skulle kunna understiga men icke överstiga 300 kronor för år och samarit. Jämväl detta anslag har ansetts böra begränsas till ödemarksområdena inom Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län.

Vid den prövning, utskottet ägnat Kungl. Maj:ts sistberörda båda förslag, har utskottet icke kunnat undgå att hysa vissa betänkligheter emot att, på sätt Kungl. Maj:t ifrågasatt, förhöjningen av statsbidraget till distriktssköterskorna inom nu ifrågavarande områden skulle utgå med ett fixerat, för samtliga sköterskor lika stort belopp. Med hänsyn såväl till de skiftande arbetsförhållandena som till de konsekvenser, ett bifall till förslaget härutinnan skulle kunna komma att medföra, har utskottet ansett, att ödemarkstilläggets storlek bör för varje särskilt distrikt prövas och bestämmas efter de lokala förhållandena, samt att tilläggets maximum bör utgöra det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet, 500 kronor.

Vad slutligen beträffar Kungl. Maj:ts förslag om fortsatt statsbidrag till ordnande av transportväsendet inom ödemarksområdena efter i huvudsak samma principer som förut varit fallet, har utskottet icke funnit skäl till erinran mot förslaget härutinnan och får utskottet alltså tillstyrka anvisandet av ett belopp å 20,000 kronor för anskaffande, drift och underhåll av automobiler samt å 3,000 kronor för anskaffande, drift och underhåll av motorbåtar.

De olika av Kungl. Maj:t för åstadkommande av en förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden föreslagna, av utskottet till beviljande förordade beloppen, uppgå sålunda tillhopa till 157,500 kronor, vilket

belopp i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag torde böra avrundas till 157,000 kronor.

Under hänvisning till vad ovan anförts, får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen må till åtgärder för åstadkommande av förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra reservationsanslag av 157,000 kronor, att användas i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över socialärenden den 2 mars 1923 angivna grunder med av utskottet här ovan förordade jämkningar.

Stockholm den 8 maj 1923.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtande nr 93.
